

УДК 378.091:[792.071.2.028:784.9]

Л.О. ГРИНЬ

ІНТЕГРАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНЬОГО АКТОРА МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ “СОЛЬНИЙ СПІВ: АКАДЕМІЧНИЙ ТА ЕСТРАДНИЙ”

У статті наголошено, що вокальне мистецтво є провідним в оволодінні різновидами діяльності майбутнього актора музично-драматичного театру; для забезпечення ефективності використання вокального мистецтва у професійній підготовці майбутнього актора необхідно створити умови, які сприяли б формуванню вокальної майстерності.

Ключові слова: інтеграція, теорія вокальної педагогіки, сольфеджіо, гігієна голосу, профілактика захворювань.

На сучасному етапі розвитку театрального мистецтва велику роль у драматичних постановках відіграє вокальна підготовка актора. Сьогодні надзвичайно гостро постає проблема підготовки драматичного актора універсального типу – актора, який повинен не тільки виявляти акторські здібності під час дії, а й розкривати свою індивідуальність у процесі створення вокально-сценічного образу у виставі. Вокальне мистецтво є провідним в оволодінні різновидами діяльності майбутнього актора музично-драматичного театру, тому для забезпечення ефективності використання вокального мистецтва в професійній підготовці майбутнього актора необхідно створити умови, що сприяли б формуванню вокальної майстерності, яка забезпечує високий рівень застосування співочого голосу під час виконання драматичних уривків.

Метою статті є розгляд сутності та значущості однієї з педагогічних умов використання вокального мистецтва в професійній підготовці майбутнього актора – інтеграції в професійну підготовку майбутнього актора спеціалізації “Сольний спів: академічний та естрадний”.

Вокальна підготовка студентів спеціальності “Театральне мистецтво” у виші не дає повної можливості підготувати фахівця, здатного реалізувати свої вміння та навички в музичному театрі (опереті, мюзик-холі, музично-драматичному театрі). Існуюча система вокальної підготовки розрахована на тих майбутніх спеціалістів, які мають потенційний “вокальний мінімум”, необхідний для драматичного актора. Структура вокальної підготовки включає дисципліни циклу фундаментальних та професійно орієнтованих дисциплін (див. рис.), що за кількістю навчальних годин формують у студентів лише загальне уявлення про застосування вокального мистецтва в професійній діяльності майбутнього актора: “Вокал” – 1 год. на тиждень (I–III курси), “Вокальний ансамбль” – 1 год. на тиждень (IV курс), “Музична грамота” – 1 год. на тиждень (I курс), “Гра на музичному інструменті” – 1 год. (I–II курси).

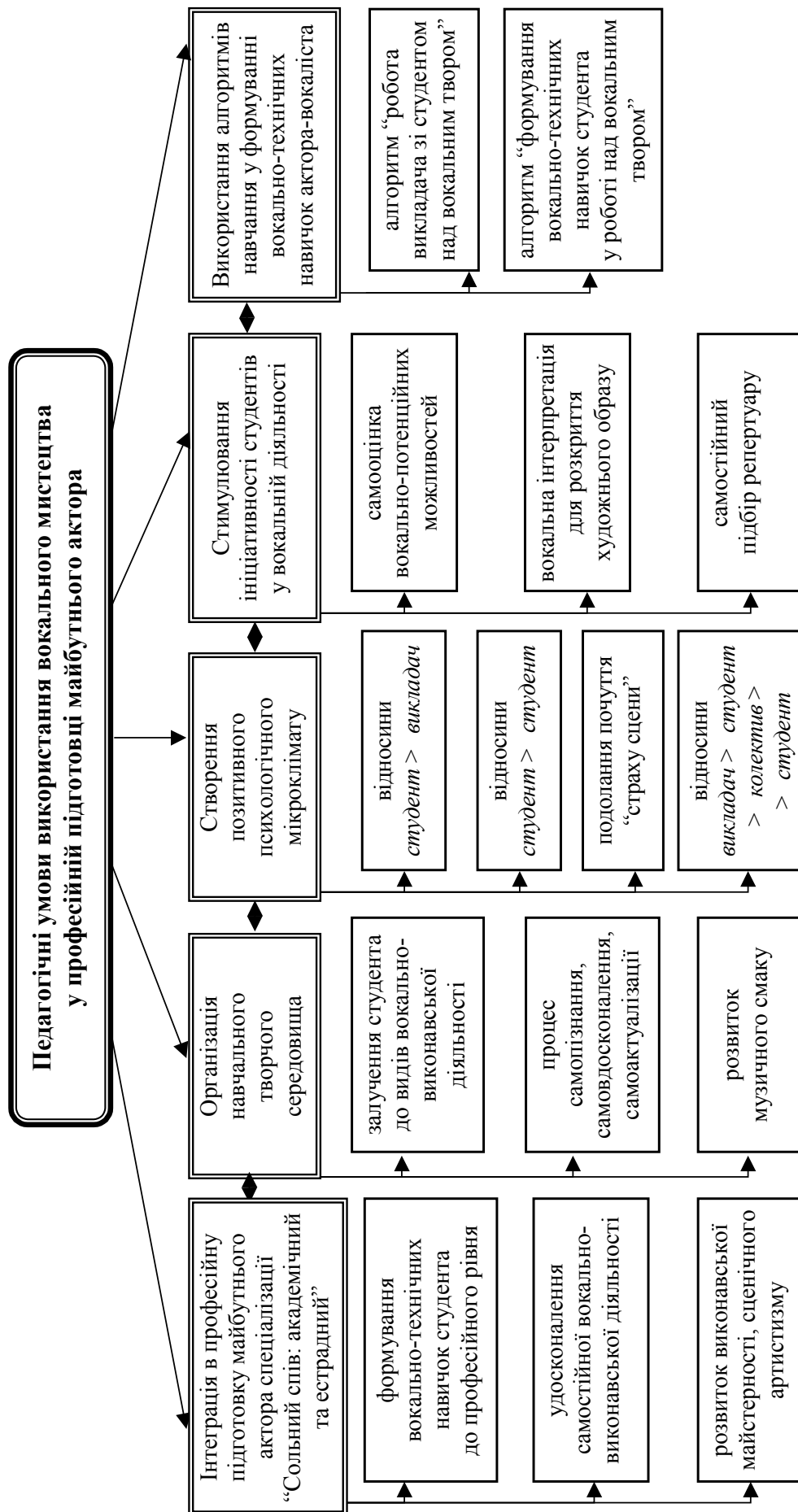

Рис. Педагогічні умови використання вокального мистецтва в професійній підготовці майбутнього актора

Для того, щоб майбутній фахівець мав змогу працювати в музично-драматичному театрі та інших концертних установах на посаді актора-вокаліста, вкрай недостатньо цього обсягу вокальної підготовки, тому для підготовки майбутнього актора-вокаліста, здатного працювати не тільки в театральних, а й у концертних закладах як соліст-вокаліст, необхідною є інтеграція в професійну підготовку спеціалізації “Сольний спів: академічний та естрадний”.

Введення цієї спеціалізації розраховано на студентів-акторів, які мають потенційні вокальні здібності, музичну освіту (середню, середньо-спеціальну) та практику вокальної виконавської діяльності. Враховуючи гостру потребу в таких спеціалістах (акторах-вокалістах), які досконало володіють техніками вокального мистецтва, кафедра акторської майстерності Запорізького національного університету розробила та запровадила комплекс навчально-методичних дисциплін спеціалізації “Сольний спів: академічний та естрадний”: “Постановка голосу (вокального)”, “Теорія вокальної педагогіки”, “Сольфеджіо”.

Упровадження спеціалізації “Сольний спів: академічний та естрадний” спрямовано на максимальний професійний розвиток вокально-технічних та художньо-виконавських навичок студента; оволодіння студентами складними за формою, жанрами, стилем виконання, вокальною технікою, драматургією вокальними творами; застосування засобів виразності вокального мистецтва у виконавській діяльності майбутнього актора; усвідомлення студентом значення й ролі психологічних властивостей у формуванні вокального голосу актора.

За змістовим наповненням спеціалізація “Сольний спів: академічний та естрадний”:

- розширює знання, вміння, навички щодо вирішення вокально-технічних завдань у співочій діяльності майбутніх фахівців;
- дає можливість сформувати й розвинути вокально-технічні навички голосу кожного студента до вокально-професійного рівня;
- готує до самореалізації творчу особистість засобами вокального мистецтва;
- сприяє розвитку вокально-виконавської майстерності, артистизму, музичного смаку.

Для формування вокальної майстерності майбутнього актора необхідні знання з теорії та методики вокальної педагогіки, методики відпрацювання вокально-технічних прийомів, будови вокального голосу, психології вокальної діяльності та поєднання цих знань із практичними навичками, які забезпечує дисципліна “Теорія вокальної педагогіки”.

Дисципліна “Теорія вокальної педагогіки” є теоретичним підґрунтям для практичного оволодіння вміннями вокальної майстерності та сприяє професійному розвитку й творчому становленню майбутнього актора музично-драматичного театру. Програма курсу відповідає навчальному плану

за напрямом підготовки “Театральне мистецтво”. Вона розрахована на 2 роки навчання (7–10-й семестри) і включає 7 модулів:

1. Вокальний голос та його якості. Склад голосового апарату актора-вокаліста як “професійного інструмента”.
2. Нейрофізіологія вокального процесу.
3. Роль та значення психологічних процесів під час формування вокально-технічних навичок.
4. Гігієна актора-вокаліста. Профілактика професійних захворювань.
5. Педагогічні методи застосування вокальних навичок майбутнього актора.
6. Історичний огляд становлення вокальних шкіл.
7. Самоконтроль емоційного стану актора-співака.

Метою дисципліни “Теорія вокальної педагогіки” є формування професійно-вокального тезаурусу фахівця. Завданнями цієї дисципліни є: вивчення історичних етапів розвитку вокального мистецтва та вокально-педагогічних шкіл (італійської, французької, німецької, російської, української); ознайомлення з персоналіями та творчими шляхами видатних світових вокалістів; засвоєння теоретичних положень вокальної педагогіки. У процесі вивчення дисципліни майбутній фахівець повинен:

- засвоїти технологію використання засобів виразності вокального мистецтва у виконавській діяльності майбутнього фахівця;
- з’ясувати значення психологічних процесів при формуванні вокального голосу актора;
- сформувати психокорекцію вокально-виконавської діяльності.

Зміст навчальної дисципліни “Постановка голосу” має практично-виконавську спрямованість та формує знання, уміння, навички щодо вирішення вокально-технічних завдань у професійній діяльності майбутніх акторів. Програма цього курсу відповідає навчальному плану за напрямом підготовки “Театральне мистецтво”; вона розрахована на 2 роки навчання (7–10-й семестри), складається з 6 навчальних модулів:

1. Вокальна техніка, її складність; методи її застосування.
2. Виконання жанрів, стилів та форм вокальної музики.
3. Режим дня актора-вокаліста.
4. Професійно-виконавська майстерність, виразність та артистизм у процесі виконання сольної програми.
5. Технологія використання засобів виразності вокального мистецтва у професійній підготовці актора.
6. Практичні навички використання вокальних творів із супроводом.

Вивчення дисципліни “Постановка голосу” передбачає знання з таких курсів: “Вокал” (1–4-й роки навчання), “Музична грамота”, “Гра на музичному інструменті” (1–2-й роки навчання), “Вокал та вокальний ансамбль” (3–4-й роки навчання), “Сценічна мова” (I–V курси), “Майстерність актора” (I–V курси). Міра втручання педагога в роботу студента корегується на кожному занятті та визначається, по-перше, рівнем підготовленості студента

нта, по-друге, глибиною підходу до розкриття закономірностей конкретного вокального твору в умовах заняття з вокалу.

У результаті вивчення дисципліни “Постановка голосу” студент повинен знати: жанри, стилі та форми вокальної музики; будову голосового апарату; гігієну голосу та профілактику захворювань голосового апарату; відрізняти характер звуковедення, звукоформування, вокальні штрихи, манеру виконання (академічну, естрадну, народну); класифікацію голосів; вокальну орфоєпію.

Після вивчення курсу “Постановка голосу” студент повинен оволодіти такими вокально-технічними навичками:

- досконале інтонування мелодії;
- правильне застосування вокального дихання;
- використання єдинорегістрового способу звукоформування;
- використання різноманітних штрихів (характер звуковедення);
- застосування у співі динамічних відтінків, філірування звуку голосу;
- передача художнього образу засобом перевтілення;
- уміле використання під час співу емоцій, темпераменту, міміки, жестикуляції для розкриття певного образу.

Дисципліна “Сольфеджіо” спрямована на формування практичних навичок використання теоретичних аспектів музичної мови у вокально-виконавській діяльності майбутнього актора, а саме:

- досконалого інтонування мелодії, виконання метроритмічних особливостей вокального твору;
- аналізу музичних форм вокальних творів для розкриття художнього образу;
- написання музичного диктанту для формування вміння переведення слухових музичних прикладів у знакову нотну систему;
- гармонійного слуху для виконання вокальних творів *a capella*, дво-, триголосних ансамблевих творів;
- аналізу гармонійних функцій вокальних творів для створення власного акомпанементу.

Програма цього курсу відповідає навчальному плану за напрямом підготовки “Театральне мистецтво”; вона розрахована на 2 роки навчання (7–10 –й семестри), складається з 4 навчальних модулів:

1. Розвиток музичної пам’яті. Практичні вправи з розвитку музичної пам’яті актора-вокаліста.
2. Форми вокальних творів та їх значення для розкриття художнього образу.
3. Значення та роль гармонійних функцій у тональності.
4. Застосування засобів виразності музичної мови у вокально-виконавській діяльності актора-вокаліста.

Поєднання теорії та практики в процесі підготовки майбутнього актора-вокаліста гармонізує професійний розвиток майбутнього фахівця, що виявляється у професійному володінні співочим голосом, прагненні кож-

ного студента до сформованості вокально-технічних навичок, а також в емоційному задоволенні від процесу навчання та виконавської діяльності. Це зумовлює необхідність у посиленні уваги до розвитку професійно значущих якостей вокального голосу, насамперед, розширення діапазону вокального голосу, досконалого оволодіння “співочим диханням”, польотності голосу, відчуття стилю, жанру, що забезпечується на індивідуальних заняттях з дисципліни “Постановка голосу”. Практичне застосування вокальних умінь та навичок супроводжується емоційним задоволенням, яке викликає почуття радості від отриманого результату та бажання подальшого вокального розвитку на основі власного досвіду.

Висновки. Таким чином, ефективне розв’язання проблеми формування вокальної майстерності майбутнього актора музично-драматичного театру в процесі вокальної підготовки залежить від створення зазначеної педагогічної умови. Педагогічними умовами продуктивності процесу вокальної підготовки акторів у системі фахової освіти можуть бути обставини, що сприяють розвитку творчої активності, реалізації творчого підходу до вирішення проблеми вокальної підготовки, активізації потенціалу особистості студента, забезпеченню позиції активних суб’єктів діяльності.

Список використаної літератури

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник / В.Г. Антонюк. – К. : Віпол, 2007. – 174 с.
2. Антонюк В.Г. Традиції української вокальної школи. Микола Кондратюк: наукове дослідження / Валентина Геніївна Антонюк. – К. : Українська ідея, 1998. – 148 с.
3. Безбородова Л.А. Методика преподавания музыки в общеобразовательных учреждениях : учеб. пособ. для студ. муз. фак. педвузов / Л.А. Безбородова, Ю.Б. Алиев. – М. : Академия, 2002. – 413 с.
4. Гребенюк Н.Є. Формування вокально-виконавських навичок та роль міжособистісного спілкування у класі сольного співу : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.02 / Н.Є. Гребенюк ; Київська держ. консерваторія ім. П.І. Чайковського. – К., 1994. – 179 с.
5. Левин В.А. Воспитание творчества / В.А. Левин. – М. : Знание, 1977. – 154 с.
6. Левчук Л.Т. Эстетика / Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, Д.Ю. Кучерюк. – К. : Вища шк., 2005. – 431 с.
7. Локарева Г.В. Художньо-естетична інформація як педагогічна проблема : монографія / Г.В. Локарева. – Запоріжжя : ЗДУ, 2001. – 254 с.
8. Ягупов В.В. Педагогіка : навч. посіб. / В.В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

Стаття надійшла до редакції 14.07.2013.

Гринь Л.О. Интеграция в профессиональную подготовку будущего актера музыкально-драматического театра специализации “Сольное пение: академическое и эстрадное”

В статье подчеркивается, что вокальное искусство является главенствующим в овладении разновидностей деятельности будущего актера музыкально-драматического театра. Для обеспечения эффективности использования вокального искусства в профессиональной подготовке будущего актера необходимо создать условия, которые бы способствовали формированию вокального мастерства.

Ключевые слова: интеграция, теория вокальной педагогики, сольфеджио, гигиена голоса, профилактика заболеваний.

Grin L. Integration in professional training of future actor musical drama theatre of specialization “Solo singing: academic and pop”

Vocal Arts is leading in the capture of future varieties actor musical drama theatre. The article examines the nature and significance of one of the teacher's condition using the vocal art in the training of future actor – integration into the training of future actor specialization “Solo singing: academic and pop”. Vocal training student in “Dramatic art” in the university doesn't give full opportunity to prepare a specialist who can exercise their skills in musical theatre. Structure of vocal training includes courses cycle of fundamental and professionally oriented subjects that the number of hours the students form a general idea of the use of vocal art in professional activity of future talent. Therefore, for the preparation of future actor – singer who can work not only in theater but also in institutions concert as a soloist-vocalist needed is the integration of training specialization “Solo singing: academic and pop”.

The author notes that the introduction of this specialization is intended for students of actors who have the potential vocal ability, music education (high, medium-specific) and the practice of vocal performance. Implementation of specialization “Solo singing: academic and pop” is aimed at the maximum professional development and technical vocal and artistic and performing skills of students.

The article states that to form the vocal skills of an actor requires knowledge of the theory and techniques of vocal pedagogy, vocal voice structure, psychology and combine this knowledge with practical skills that ensure discipline “Theory of vocal pedagogy”. Contents of the course “Production Voice” is performing practical orientation and forms of knowledge, skills, vocal skills to solve technical problems in the future careers of actors. Discipline “Sol-fa” is aimed at development of practical skills in using the theoretical aspects of musical language in vocal and performance of future actor, namely, perfect intonation tunes performance metrorythmic features vocal work, analysis of musical forms of vocal works for the disclosure of the image, analysis of harmonic functions vocal pieces to create your own accompaniment.

The author highlights that the combination of theory and practice in the preparation of future actor-singer harmonizes future professional development specialist who is in possession of a professional singing voice, aspiration of every student to the formation of vocal and technical skills as well as emotional satisfaction from learning and performing activities. Thus, an effective solution to the problem of forming the vocal skills of the actor Music and Drama in the vocal training depends on the origination of this educational environment.

Key words: *integration, theory of vocal pedagogy, solfeggio, hygieology of vois, disease prevention.*